

valahogyan mégis csak — párizsina képzeli.

De bármily örömmel látná is Romains a nációk költőit «egy ének éneklői»-nek, bizony csak rajtakapjuk, hogy a közös énekben őt is a faji érzések és faji képek érdeklik, az «ami egy nép közös talajából fakad». S nem is etnográfiai kíváncsiságból, hanem az igazi művész ösztönénél fogva, mely ez érzésekben s képekben a művészet lényegének örök fajhoz-kötött voltát érzi meg. S amaz «egy köpönyeg» alatt a népek énekeseit mindennek óhajtja, csak egyszínűeknek nem. Tarkaságukban gazdagság van, s ez a gazdagság kincs: épen ez a kincse a nagy összességnek is.

S mi arra gondolunk: pontosan ugyanezt olvastuk már a nyugat-szerelmes Babits Mihálynál, s ugyanezt a keletre is szívesen tekintgető Harsányi Kálmánnál. Igazi művészek nyilván hajszálnyira egyformán ismerik és értékelik a talaj fontosságát, melyben gyökerük fogódzik. Talajtalanságról csak a gyökértelenség álmodhat.

Jules Romains arra kéri olvasóit, ne ítéljék meg túlon túl szigorúan, ha kis cikkébe nagy csacsiságok kerültek, merő tájékozatlanságból. Mi olyanok részéről, kik tájékozatlansággal sem mentegőzhetnek, különb csacsiságokhoz vagyunk hozzászokva. S főleg: veszedelmesebb csacsiságokhoz. Akárhány «unanimistánk» szemében az *egylelkűség*: *idegenlelkűség*. A nemzeti színektől annyira irtóznak, hogy inkább valami kozmopolita szürkeség az ideáljuk. S ez a szürkeség tudvalevőleg nem is egészen idegen a Jules Romains által felvetett természetrajzi fogalomtól.

Rodrigo.

Kritika és reklám.

A jámbor (vagy legalább is jámbor-nak kezelt) olvasó újabban különös cikkeket olvashat kedvenc napilapjában. Ezek a cikkek komoly irodalmi, sőt tudományos tanulmányoknak indulnak, két-három hasábon át szörnyű szövegszerűséggel folytatódnak, hogy végül valami könyvkiadóvállalat új kiadványának dícséretében kulmináljanak. Az orránál fogva vezetett olvasó bosszankodva jön rá, de persze csak a cikkek legvégén, hogy kissé hosszúra nyúlt reklámot élvezett végig. Mindenesetre nem érdektelen dolog és úgy látszik az igények komolyodását jelenti, hogy már a reklám is essay-formát kénytelen ölteni. Sohasem hittük volna, hogy

ilyen nagy az érdeklődés az emberekben a komoly témák iránt. Talán már nincs messze az idő, amidőn külön-nívós folyóirat indul majd meg «Minden pénz-kérdés» címen és ebben tanulmányok serege fogja méltatni már nemcsak a könyvkiadók, — miért ne buzduljanak fel más szakmák is a sikerült példán? — hanem a cipőfelsőrézkészítők, edénygyárosok és egyébek termékeit is. Milyen kitűnően hathat például egy logikai fejtegetés végén a Harry-cipőkrém dicsérete, vagy egy irodalom-szeretetről és önzetlenségről szóló tanulmányban a könyv- és lapkiadók névsora! Külön értekezést érdemel majd az a derék délutáni lapunk, a liberalizmus ügyének és minden cselépletykának rettenthetetlen szószólója, amely a nívóját most irodalmi rovattal kívánja emelni és irodalom címen első sortól az utolsóig fizetett kommunikéket tálal fel olvasóinak. *Cydias.*

Rohadt alma. Egy élelmes színházi lap, hogy a változatosság kedvéért író-primadonnákat is szerepeltessen, kérdést intézett egy pár magyar íróhoz arra nézve, hogy van-e — rohadt almájuk. Tudnivaló ugyanis, hogy a legtöbb költőnek és írónak van valami különködése, szeszélye, vagy mondjuk: bogara, mely különösen az ihlet perceiben nyilatkozik. Így Schiller állítólag rohadt almát szagolt munka közben, egy másik német költő jeges lábvizet vett, mialatt a múzsával csókot váltott, Murgert a temetőt inspirálta, Verlaine «csak részegen tudott írni», Ady csak a részegsége utáni napon s Swift akkor, ha egy ismerőse meghalt. Bizonyára van író — hisz nagy a világ írókertje — aki részegsége előtt két nappal dolgozik ihlettel, sőt olyik is akad tán, ki csak addig verbéli író, míg ismerőse (mondjuk: a színházi lap szerkesztője) életben marad.

Ez hát az írók «rohadt alma»-ja.

A hazai írók egy része is nyilatkozott e kérdésben. Heltai Jenő pl. azt vallja, hogy sokat cigarettázik munka közben. Kóbor Tamás — horribile dictu — szivarozik. Szomorú Dezső pedig szintén «cigarettával rombolja magát».

Látnivaló, hogy ez írók almája csak férges s nem éri el a rohadt alma nívóját. Cigarettáznai? Azt mi olvasók is megtesszük s a tetejébe még az írók olvasásával is «romboljuk» néha magunkat. Nem annyira az író és olvasó, mint inkább a jómódú és szegény író közt van itt hát némi különbség: az

dohányzik, hogy írni tudjon, ez ír, hogy «dohány-a» legyen.

Valamivel érdekesebb a nem dohányzó írók rohadt almája. Az egyik mialatt ír, balkezevel labdázik; a másik csak akkor tud írni, ha pudlikutya hever a lábánál; a harmadik föl-alárohan s többet dolgozik a lábával, mint más író a fejével.

Lám, a nem dohányzó írók almája már kissé férgesebb, mint a dohányzóké. De ez természetes is. A dohányzó írók annyira lefoglalja a cigarettá, hogy nem marad keze egyéb bolondságok elkövetésére, míg a nem dohányzó — egyik keze szabad lévén — e kézzel néha bolondabb dolgokat művel, mint a másikkal.

Mélyebben leszállya a rohadt alma lélektanába, úgy találjuk, hogy Schiller rohadt almái s a mi önbogarászó íróink félszégei közt azért vannak némi különbségek. Schillerről a rohadt alma mithológiáját mások terjesztették, míg hazai jeleseink maguk kürtölik ki félszégeiket. Emellett: a külföldi írók nem igen tudtak a maguk bogarairól, vagy legalább is nem méltatták figyelemre azokat. A mi kitűnéseink azonban tudják, hogy mit csinálnak végtagjaikkal írás közben (kivéve jobb kezöket) s így nemcsak a

tárgyat figyelik, melyről írnak, hanem az alanyt: önmagukat is. Tán innen van, hogy szórakozottságukban az alanyt néha összetévesztik a tárggyal (Szomoró) vagy a szívtart fordítva vezszik szájba s megégetik magukat némely «Ujság»-cikkkel. Sőt baloldali erotikus írókkal az is megtörténhetik, hogy szórakozottságukban az ihlet eszközeit cserélik fel s egészséges almát szagolnak, miközben rohadt pennával írnak...

Az egész rohadt alma-ügyben egyébként az az érdekes, hogy az író újabban a színésznővel kél nemes versenyre a hiúságban. Megismerjük kulissza- és műhelytitkait, egyéni szokásait és bogarait, sőt pénztárcájába is belelátunk, amennyiben elárulja, hogy csak kevés szívarra telik neki.

A nyilatkozó írók felejtik, hogy ami a színésznőnél lehet «bájos» gyöngesség, az náluk férfiatlan «báj». S ami a legfőbb: felejtik azt is, hogy az olvasónak még van ízlése s az ilyen nyilatkozatok olvasásakor megvetőleg biggyeszti ajkát, némi undorral csapva le a lapot. Ez az ajkbiggyeszítés és undor aztán az olvasónak — miért ne legyen neki is? — igazán jogos «rohadt almája». *Sovén.*

Beküldött könyvek. *Szádeczky Kardos Lajos*: A székely nemzet története és alkotmánya. (Franklin-Társ. biz.) — *Eduard Schneider*: Nehány óra a bencések között. (Athenaeum.) — *Sebestyén Károly*: Summa vitae. (Athenaeum.) — *Kozma György*: Katonaláda. (Varga József kiadása.) — *Lagerlöf*: A Lowensköld-leány. (Franklin-Társ.) — *Képes kis lap*. Szerk. Havas István. (Kiadóhiv. Bpest, Ó-utca 27.) Kiadja a Magyar Tanító Egyesület Orsz. Szövetségében alakult Gárdonyi Géza Irod. Társaság. — *Takáts Sándor*: A török hódoltság korából. (Genius kiadás.) — *Dr. Olay Ferenc*: A magyar kultúra válságos évei (1918—1927). (Magyar Nemzeti Szövetség.) — *Ossendowski*: A sötét kelet árnyéka. (Franklin Társulat.) — *Dr. Nagy József*: A modern gondolkodás. (Athenaeum.) — *Asztalos Miklós dr.*: Wesselényi Miklós, az első nemzetiségi politikus. (Symposion könyvek, Karl könyvesbolt, Pécs.) — *Breit László*: A szomorúság bibliája. Versek. (Petőfi könyvnyomda, Kecskemét.) — *Markó Miklós*: A régi mulató Magyarország (400 cigányprimás arcképével). (Thália-Kultúra Rt. Bpest, Csáky-u. 12—14.) — *Pásztortűz*: 22. sz. — *Kaán Károly*: A magyar alföld. Gazdaságpolitikai tanulmány. (M. Tud. Akad.) — *Bang Herman*: Reményvesztett nemzedék. Ford. Ritoók Emma. (Révai Irod. Intézet.) — *Kisbán Miklós*: Reggeltől-estig. (Erdélyi Szépírók Céh. Studium főbiz. Bpest.) — *Lagerlöf Zelma*: Jeruzsálem. (Franklin-Társulat.) — *Élet*: 22. — *Nyugat*: 22. sz. — *A Hírnök*: 21. sz.

A KIADÁSÉRT FELELŐS: HEGEDŰS ISTVÁN.

Stephaneum nyomda és könyvkiadó r. t. — Nyomdaigazgató: KOHL FERENC.